

Oponentský posudek
diplomové práce Mgr. Aleny Skálové
Tady všude žijeme: Komunitní divadlo a rozhovor s místem
jako inspirace pro dramatickou výchovu a dětské divadlo

Mgr. Alena Skálová si pro svou diplomovou práci zvolila zkoumání oblasti tzv. komunitního divadla a jeho přesahů a možných inspirací směrem k a od site-specific, dramatické výchovy a dětského či mladého divadla.

V Úvodu se přiznává k velké inspiraci, kterým pro ni byla možnost sledovat práci Lenky Tretiagové při práci na tanečně divadelním projektu Hlasy země s českými krajany v rumunském Banátu, na projektu, který čerpal základní podněty z románu Jeana Giona a propojoval je s konkrétními tématy banátské komunity. Narozdíl od Lenky Tretiagové, zkušené tanečnice, choreografky a pedagožky, která vycházela při práci z předem připraveného scénáře, rozhodla se diplomantka ve svém vlastním projektu, který hodlá realizovat na závěr své stáže v anglickém Brightonu se skupinou středoškoláků ve věku 12-16 let, tvořit scénář až v samotném procesu práce na základě autorského materiálu, který jí nabídnou sami studenti. Řekl bych, že si tedy práci nezjednodušuje. Je daleko těžší a – což podtrhuji - náročnější na přípravu dokázat stimulovat a řídit „za pochodu“ vznikání autorského materiálu, třídit ho, rozpracovávat a skládat do smysluplného divadelního tvaru – což je ambicí diplomantky -, než se opírat o více či méně předpřipravený materiál. Skálová si vůbec neklade malé cíle. Na s.4 píše: „Při uvažování o komunitním divadle, divadle dokumentu nebo divadle lokace jako možné inspiraci pro dramatickou výchovu a prostředku obohacení práce dětských a mladých souborů se nevyhnutelně dotýkáme obecnějších otázek o významu umění, smyslu divadla a proměnách evropské společnosti. V závěrečné kapitole bych se proto chtěla krátce vrátit k současným myšlenkám o nezávislém umění, českém amatérském divadle a dětských dramatických souborech, a uzavřít svou práci zhodnocením potenciálu komunitního divadla v rámci širších úvah o životě a živosti našeho současného dětského a mladého divadla.“

Diplomová práce je pak členěna do tří základních částí. První se nazývá Komunitní divadlo: Podněty, inspirace a možnosti. Je nejdelší a vnitřně nejstrukturovanější. První podkapitola Komunitní divadlo a dramatická výchova začíná sice odkazem na konkrétní práci Romana Černíka v semináři o komunitním divadle a divadle dokumentu při festivalu Dětská scéna, dále se drží ale jen v obecné rovině a na základě literatury vyjmenovává – frázovitě - základní kvality zkoumaných oblastí. A konstatuje prolínání se komunitního divadla v řadě aspektů s principy dramatické výchovy (s.9). Jazyk práce zde působí velmi odborně, ale objevují se některé prohřešky vůči logické výstavbě vět: „...považuji v postupech komunitního divadla za zajímavé zvlášť několik

bodů...“ (s.7), „Důležitými prvky jsou tvořivost, spolupráce, bohatší způsob poznávání díky principu psychosomatické jednoty...“ (s.9)

V podkapitole Podstata, podoby a projekty komunitního divadla se opírá především o současnou anglicky psanou literaturu o dané oblasti zkoumání, zmiňuje se o druhé divadelní reformě a jejich snahách o obrodu divadla a z nich vyrůstajícího zapojování komunitních kvalit práce (Brook, Grotowski, Barba). Zmiňuje se pak i o českém kontextu a vybírá jako příklad Bílé divadlo. Pro tendence, které se snaží ale zapojováním komunitní práce působit nikoliv především na rozvíjení kvalit divadelních, ale naopak směrem k rozvíjení samotné komunity a jejich jednotlivých členů, což je oblast diplomantce především blízká, vybírá jako základní inspirativní osobnost Augusta Boala a jeho „divadlo utlačovaných“. Mluví o živých obrazech, „neviditelném divadle“ a divadle fórum. Na jednom místě se zmíní o problémech „oprese“ (s.16), aniž by vysvětlila blíže, o co jde.

Podkapitola Moderní a současné divadlo pro rozvoj komunity je podle mého mínění nejpřínosnější částí celé diplomové práce. Skálová se zde opírá dobře o anglické prameny a seznamuje nás s řadou zajímavých souborů a ukázek jejich práce. Přejde pak i k domácímu kontextu (Černík, KočéBR, Archa. Čurdová atd.). V zobecňujících pasážích se ale nevyhne stálému opakování již dříve konstatovaných faktů.

Tato část je pak uzavřena podkapitolou Komunitní divadlo a jeho přesahy do dalších disciplín, kde mluví Skálová především o komunitním divadle jako nástroji sociální pedagogiky a o animaci neboli oživení kultury.

S touto částí se dostáváme už do dvou třetin rozsahu diplomové práce.

Druhá část nese název Site-specific divadlo a vnímání prostoru a zabývá se pojmenováním opět základních specifik těchto divadelních či paradivadelních aktivit, jejich českým kontextem, kde se věnuje především práci sdružení Mamapapa, ale nejen jemu. V konci části diplomantka říká: „Site-specific a jeho 'čtení místa' považuji za velmi přínosné doplnění k většinou epicky orientované tvorbě v komunitních představeních, dramatické výchově a dětském nebo amatérském divadle.“ (s.44) (Což by ale zasloužilo opět bližší vysvětlení.)

Třetí část diplomové práce nese název Praktická ukázka: komunitně-divadelní práce s prvky site-specific s mladým dramatickým souborem a jde o velmi stručný plán práce na vlastním projektu diplomantky. Stručný, ale o to ambicióznější, když zjistíme, že na práci jsou vždy jen dvě a půl hodiny týdně, přičemž „se bude jednat o autorský typ komunitního divadla. Nebudeme pracovat s hotovým scénářem nebo připraveným problémem (...) Studenti si budou pod mým vedením sami nalézat témata, která jim historie a současnost místa nabídne, a tvořit nebo vybírat příběhy, které se s prostředím pojí.“ (s.46) „Projekt má tři hlavní části, z nichž každé věnujeme jeden měsíc.“ (s.47) První část: Příběhy a hrdinové mého města, druhá: Současnost našeho domova a my jako tvůrci

folklóru, třetí: Rozhovor s prostorem. „V průběhu června potom budeme pracovat na konkrétním tvaru samotné inscenace.“ (s.47) Přičemž: „Jak už jsme zmínili v první kapitole, studenti rozvíjejí svůj smysl pro celek i detail a kromě toho si na vlastní kůži zažijí divadelní tvorbu se vším všudy.“ (s.52) Nevím, nejsem praktikem v oboru samotné dramatické výchovy, jsem prostým divadelníkem, ale domnívám se, že ambice jsou zde poněkud „přestřelené“. Navíc si myslím, že pokud šlo o připravovaný projekt v souvislosti s prací na diplomovém zadání, bylo by daleko vhodnější připravovat projekt na základě nějaké předlohy (viz na začátku zmiňovaný projekt Lenky Tretiagové pro Banát), která by diplomantce poskytla konkrétnější oporu a materiál pro přípravné stadia práce, o nichž by mohla také v diplomové práci trochu obsírněji referovat.

Závěr práce pak opět teoreticky shrnuje možnosti a význam amatérského divadla, dramatické výchovy, komunitního a site-specific divadla při „revitalizaci současného umění“. Vedle poněkud „nerealisticky“ zpracované přípravy praktického projektu však bohužel tyto teze mohou působit pouze jako prázdná slova.

Diplomová práce má 61 stran včetně seznamu použité literatury. Je vybavena poznámkovým aparátem. V práci je velmi málo citací, zato je plná odkazů na stránky zpracovávané literatury a internetové servery. Domnívám se, že by bylo někdy vhodnější z cizojazyčné literatury zacitovat ve vlastním překladu, než se stále uchýlovat k parafrázování původního textu.

Práce nemá dobrou formální a gramatickou úroveň. Jedná se o někde o překlepy /hned na titulní straně je špatně napsáno jméno oponenta, s.4 „amatérské divadle“ - chybí „m“, s.11 „s zaznamenáváním“ - chybí „e“, s.17 „divadlu odehrávajícím ve“ - chybí „se“, „hlasových svičení“, s.19 „Grotowskim“, s.21 „amladého“, s.22 „dokterého“, s.25 „komunitnách“, „třicet“, s.26 „oným způsobem“, s.38 „se po v jejich areálu“ atd./, ale často o zčásti zkomolené věty /s.7 první odstavec, s.13 „snaha o rozšířit divadelní publikum“ - působí jako neupravený počítačový překlad, s.22 „nabádalo ji k pokračování bohaté historie obce“, s.24 „oni jako herci půjčují autentický přístup lokálním příběhům“, s.39 „a Tomáš Žižka jej definují termín jako“ atd./, chyby v interpunkci /s.23 „jejich příbuzných přátel a známých, je zřejmé jak“, „o jeho profesionální nebo“, s.24 „jednotlivých aktivit, však“ atd. /, hrubky /s.14 „skupiny navazovali“, s.18 „jsou přímými podněty“, s.22 „byly při Druhé světové válce“, s.37 „v souladu s cíly sociální pedagogiky“ atd./.

Přes zmíněné nedostatky doporučuji práci k obhajobě. Pokud bych měl hodnotit pouze její obsahovou úroveň, navrhol bych hodnocení C. S gramatickými nedostatky musím hodnotit D.

Otázky k obhajobě:

Jaká jsou možná rizika, spojená s komunitním divadlem? A jaká zvláště pak s autorským typem komunitního divadla? Jak se jim vyhnout? Ve své práci píšete jen o pozitivěch a pozitivních příkladech. Je možné „mrtvé“ komunitní divadlo?

V Praze, 27.12.2015

doc. Mgr. Aleš Bergman, Ph.D.